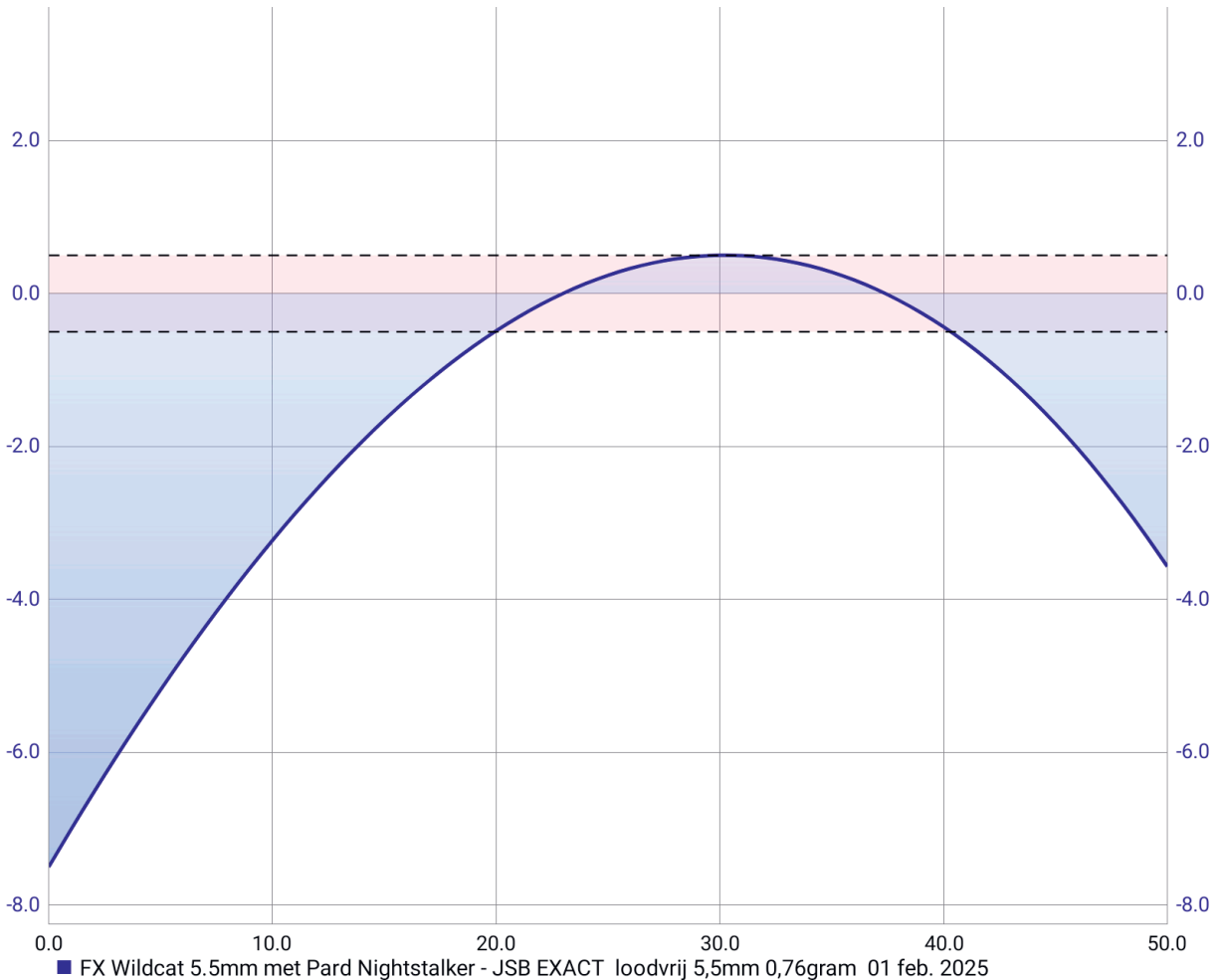

RATSLAGMETHODE

Stand van zaken

Jos Kruis, RATSLAG Rattenbestrijding

www.ratslag.nl

Ratslagmethode

Stand van zaken na 5 jaar

Jos Kruis

© Copyright 2024 Ratslag Rattenbestrijding – Alle rechten voorbehouden.

Het is niet toegestaan om enig deel van dit document te reproduceren, te dupliceren of door te geven, noch in elektronische vorm, noch in gedrukte vorm.

ISBN 9789465115375

NUR 145

Over deze uitgave

De ontwikkeling van de Ratslagmethode begon in 2018 met de introductie van een innovatieve richtkijker (ATN X-Sight) van het Amerikaanse [ATN](#). Deze was voorzien van een Laser Range Finder (LRF) en een ballistische calculator. Hiermee werd het mogelijk om (met een persluchtbuks) doelen op korte afstand nauwkeurig te treffen.

ATN X-Sight II HD

Ik heb deze functionaliteit in gebruik genomen voor het afschieten van ratten in en om gebouwen en publiceerde hierover op [Ratslag.nl](#). Deze website is in oktober 2019 gelanceerd. In de loop van de tijd werd mijn aanpak bekend als “Ratslagmethode”.

Er was veel belangstelling voor deze methode. Nieuwsmedia (kranten en TV) besteden er aandacht aan en dat was goede reclame voor mijn bedrijf. Het inspireerde mensen, die rattenschutter wilden worden. Zij vroegen om hulp en informatie en dat leidde uiteindelijk tot een cursus voor rattenschutters.

In samenwerking met [Rattenbestrijding Fennema](#) (Henk Fennema) is in 2021 de website RATTENSCHUTTERS.NL gelanceerd. Daarop werd de cursus “Vakbekwaamheid & Schietvaardigheid voor Rattenschutters” (VSvR) aangeboden. Deze is intussen 23 keer gegeven en heeft ruim 200 aspirant rattenschutters gekwalificeerd. In 2025 zijn nieuwe cursussen ingepland, omdat de belangstelling onverminderd groot is en de markt voor professionele rattenschutters groeit.

De Ratslagmethode is intussen uitgegroeid tot een alternatieve methode voor rattenbeheersing. Het is effectiever, selectiever en diervriendelijker dan alle andere methoden en het maakt Rodenticiden (rattengif) overbodig.

Lustrum: De Ratslagmethode bestaat in 2025 vijf jaar en dat vieren we met de uitgave van dit boekje. Het wordt uitgegeven als e-book (PDF) en cadeau gedaan iedereen die zich met de beheersing van ratten bezighoudt. Het vertelt over hoe de methode is ontstaan en informeert over de stand van zaken van deze duurzame vorm van rattenbeheering.

Opmerking: Het boek is vanuit de tweede persoon geschreven, zodat het als verslag kan worden gelezen. Het boek is ook in gedrukte vorm beschikbaar en kan tegen kostprijs worden besteld bij <https://www.boekenbestellen.nl/>

Voorwoord

Jos Kruis viert met dit jubileumboekje, dat hij 5 jaar geleden begon met de ontwikkeling van de Ratslagmethode. Een ecologisch verantwoorde manier van het afschieten van ratten m.b.v. een luchtbuiks met nachtzicht.

Met zijn websites “Erfschutter “ en “Ratslag” verwierf hij in 2020 landelijke bekendheid als rattenschutter. In zijn soms romantische verhalen beschreef hij zijn werkwijze en de onderwerpen waren aansprekend en aanstekelijk. Zijn uitleg over het gebruik van de (toen hypermoderne) ballistische software in de nachtrichtkijkers was revolutionair en er was veel belangstelling voor.

Het verwondert dan ook niet dat het initiatief voor een cursus enthousiast werd ontvangen. Tot op heden zijn alle cursussen volgeboekt en voor veel cursisten is de instructie van Jos en Henk Fennema een onvergetelijke ervaring. De cursus steunt op het “Handboek voor de Rattenschutter”.

Jos heeft recent de 4e druk van dit handboek uitgebracht. Het is bijgewerkt met de opgedane kennis tijdens cursussen/praktijk en de ontwikkeling van de techniek en wetgeving (Omgevingswet).

Doordat de gecertificeerde rattenschutters bij de provincies vergunningen aanvragen, is de ratslagmethode nu ook daar bekend. Enkele provincies geven de methode de voorkeur, omdat deze impliciet veiliger is.

Om legalisatie te bevorderen hebben rattenschutters van het eerste uur in 2022 de branchevereniging ERaNed opgericht. Deze pleit voor een meer ecologische aanpak van rattenbestrijding. Inmiddels heeft de vereniging meer dan 75 leden, die vrijwel allemaal Ratslag-gekwalificeerd zijn.

De Statuten, Gedragsregels en de Leidraad van ERaNed zijn o.m. afgeleid van het gedachtegoed achter de Ratslagmethode. Nu Jos zijn methode overdraagt mag hij erop vertrouwen dat deze als ERaNed-methode een mooie toekomst heeft.

We danken Jos voor de tomeloze inzet, kennis en lef voor het neerzetten van deze ecologische, “diervriendelijke” en veilige manier van rattenbestrijding.

Is getekend 15 februari 2025
Het bestuur van ERaNed

Inhoud

Inhoud	iv
Hoofdstuk 1 Inleiding	1
Hoofdstuk 2 De Ratslagmethode	10
Hoofdstuk 3: Ecologische Rattenbestrijders	18
Hoofdstuk 4: ERaNed als branchevereniging	24
Hoofdstuk 5: Conclusies en aanbevelingen	28

Hoofdstuk 1 Inleiding

In 2012 begon Jos Kruis met het afschieten van ratten op eigen terrein in het dorpje Schalkwijk (bij Houten). Met succes en daarom werd hij door burenen en boeren in de omgeving gevraagd om nog meer rattenplagen te bezweren. Hij werd bekend als de “Rattenschutter van Houten” en omstreken. Hij deed zijn werk in stilte en mond op mondreclame zorgde voor een gestage aanwas van klanten. Hij ontwikkelde zichzelf en zijn methode tot een professionele aanpak van rattenoverlast.

In oktober 2019 heeft hij de website [Ratslag.nl](https://ratslag.nl) gelanceerd en begon met het oprichten van zijn bedrijf voor rattenbeheersing met een persluchtbuks en een nachtrichtkijker. “Ratslag Rattenbestrijding” is op 1 november 2020 ingeschreven bij de kamer van koophandel. Hij nam ontslag uit loondienst ging zich focussen op zijn nieuwe onderneming.

Ratslag werd snel bekend en dat zorgde voor meer klanten. En, het inspireerde mensen om ook rattenschutter te worden. Afschieten van ratten was in die tijd nog niet toegestaan. Dat Ratslag open en bloot de markt benaderde was gedurfd en leidde tot veel reacties.

Samenwerking: Eind 2020 heeft Kruis met een paar actieve rattenschutters de website ERaNed.nl (Ecologische Rattenbestrijders Nederland) gelanceerd. Het was een initiatief om de krachten te bundelen. Een belangrijk thema was het legaliseren van de Ratslagmethode. In januari 2021 is een publicatie uitgegaan om de belangstelling voor een cursus voor rattenschutters te peilen. Het leidde tot 10-tallen aanmeldingen en veel publiciteit.

Sommige mensen uit het jagersgilde reageerden echter negatief. Enkele gingen zover dat zij leden uit het collectief gingen bellen, waardoor de initiatiefnemers van ERaNed zich bedreigd voelden. De website van ERaNed is daarom offline gehaald en het collectief van rattenschutters is achter de schermen verdergegaan met het nastreven haar doelstellingen.

Publiciteit: De oprichting van ERaNed werd door nieuwsmedia opgemerkt en er kwamen veel verzoeken voor interviews. Na een publicatie in “Nieuwsblad Noordoost Friesland” in maart 2021 kwam ook het landelijke nieuws (Trouw, Telegraaf en programma’s als Een-Vandaag) met reportages over de nieuwe ecologische aanpak van ratten. De media-aandacht zorgde

voor bekendheid en voor belangstelling van aspirant rattenschutters. Dit was voor het collectief een motivatie om aan de slag te gaan met een cursus voor rattenschutters.

Try-out: In mei 2021 hebben Jos Kruis en Henk Fennema met een aantal deskundigen uit het collectief een paar zaterdagdagen gewerkt aan de opzet van een cursus. Dat was leuk en succesvol. De sessies zijn afgesloten met een feestelijke “diploma-uitreiking” aan alle 8 deelnemers. We hebben elkaar gecertificeerd voor de Ratslagmethode. Daarmee was de cursus geboren. Fennema en Kruis hebben in de zomer van 2021 hard gewerkt aan het vormgeven en afmaken van de cursus “[Vakbekwaamheid & Schietvaardigheid voor Rattenschutters](#)”.

Website en Handboek: Op 1 juli 2021 is de website RATTENJAGERS.NL gelanceerd. (In 2024 omgedoopt tot RATTENSCHUTTERS.NL)

Het gebruik van de term “Rattenjager” leidt tot verwarring, omdat deze het beeld van een jager oproept. Dat was niet de bedoeling, want bestrijding/beheersing van ratten in en om gebouwen is een taak van ongediertebestrijders en niet van jagers.

Op 6 juli 2021 kwam de 1^e uitgave van “[Handboek voor de Rattenschutter](#)” uit. Deze is in een kleine oplage verspreid onder de mensen van het collectief en een aantal deskundigen. Met de terugkoppeling is op 11 december 2021 de tweede uitgave gepubliceerd. Dit boek is twee jaar in omloop geweest en er zijn ruim 500 exemplaren van gedrukt. Op 1 december 2023 is de derde druk verschenen. Alles bij elkaar zijn er nu bijna 1500 handboeken in omloop.

Kaart commerciële rattenschutters

Op [RATTENSCHUTTERS.NL](#) laat het collectief zien waar zij voor staat. Aspirant rattenschutters vinden daar informatie en kunnen zich aanmelden voor de cursussen.

Gecertificeerde Rattenschutters (die professioneel actief zijn) adverteren zichzelf op die website en zijn daar trots op. De zichtbaarheid op de website zorgt voor klanten door heel Nederland.

De deelnemers communiceren veelvuldig in de Whatsapp-community van RATTENSCHUTTERS.NL waar ervaring en kennis wordt gedeeld. Deze kennis krijgt vervolgens weer een plek in de cursus en in het handboek. 15 februari 2025 is de 4^e druk van het “Handboek voor de Rattenschutter” uitgebracht.

Volgeboekte cursussen: In september 2021 is de eerste echte cursus gegeven en t/m 2024 is de cursus 23 keer gegeven. Er zijn meer dan 200 rattenschutters gekwalificeerd. Daarvan zijn ruim 90 professioneel (als ZZP'er) actief.

Erkenning: De provincies (Utrecht en Friesland) waar Kruis actief was hebben hem benadert nadat hij in het landelijke nieuws kwam. Er zijn vergaderingen in de Provinciale Staten over hem gehouden en ambtenaren kregen de opdracht om het werken voor dhr. Kruis te legaliseren. Op 11 november 2021 kreeg hij van provincie Utrecht een gebied-gebonden ontheffing om ratten volgens de Ratslagmethode in heel Utrecht binnen en buiten de bebouwde kom te mogen afschieten. Op 19 november 2021 kreeg hij een soortgelijke ontheffing van provincie Friesland. Hij was de eerste professionele rattenschutter, die zonder jachtakte een persluchtbuks mocht gebruiken bij rattenbestrijding.

Ontheffingen: Belangrijker was dat nu ook de Ratslag-gecertificeerde rattenschutters ontheffingen in Utrecht en Friesland konden krijgen. Intussen hebben ook andere provincies de Ratslagmethode gelegaliseerd. Op dit moment verlenen Friesland, Overijssel, Flevoland, Utrecht, Noord-Brabant en Limburg ontheffingen aan rattenschutters met een Ratslag-certificaat. Provincie Zeeland werkt aan een beleidswijziging en verwacht eind 2025 te kunnen aansluiten. Drenthe gedooft het afschieten van ratten en vindt een ontheffing niet nodig.

ERaNed 2.0: Op 21 augustus 2022 is een nieuwe poging gedaan om de branchevereniging “[Ecologische Rattenbestrijders Nederland](#)” (ERaNed) op te richten. Zo’n 34 gecertificeerde rattenschutters hadden de overtuiging dat een vereniging als rechtspersoon de belangen van de rattenschutters beter kan behartigen. ERaNed komt voort uit, maar staat los van de opleider RATTENSCHUTTERS.NL. ERaNed is een branchevereniging voor alle vormen van ecologische rattenbestrijding.

Uitgangspunt van ERaNed is dat overlast van ratten verantwoord, diervriendelijk en met oog voor het milieu wordt opgelost.

Ecologisch: “In overeenstemming met de natuurlijke verhouding tussen omgeving en de organismen die erin leven”.

Hiermee zijn de initiatiefnemers aan de slag gegaan. Na de formele stappen als Statuten, Huishoudelijk reglement, inschrijving in het Handelsregister en het beleggen van ledenvergaderingen kwam er ruimte voor de inhoudelijke discussies en werd ook de missie van ERaNed duidelijker.

De vereniging stelt “De ecologische rattenbestrijder” centraal en werkt vanuit het idee dat je rattenoverlast moet voorkomen. Als bestrijding nodig is, dan gebeurt dit op een diervriendelijke manier en zonder gebruik van rodenticiden (rattengif). Deze benadering geeft ruimte aan meerdere vormen van rattenbeheersing, die gelijktijdig of volgtijdelijk kunnen worden ingezet:

- Habitatmanagement (het wegnemen voedsel, nestgelegenheid en schuilplaatsen)
- Wering (zorgen dat ratten in de natuur blijven en geen overlast veroorzaken)
- Bestrijding (met rattenklemmen, inloopvallen en afschieten)
Ook methoden met fretjes, honden en valken vallen onder ecologische rattenbestrijding.

Integrated Pest Management (IPM): Bij het gebruik van biociden (gewasbeschermingsmiddelen en bestrijdingsmiddelen) is IPM de norm. Dat geldt dus ook voor ongediertebestrijding. IPM gaat uit van het voorkomen van plagen, om het gebruik van bestrijdingsmiddelen te beperken. IPM is wettelijk voorgeschreven bij het gebruik van alle chemische bestrijdingsmiddelen. Dus ook bij rattengif.

Onder de Nederlandse IPM-regels zijn alle vormen van plaagdierbeheer gebundeld. Een IPM gecertificeerde bestrijdingstechnicus werkt aan wespen, rupsen, houtworm, bed-wantsen, kakkerlakken, knaagdieren etc. Hij moet dan ook gecertificeerd zijn voor het gebruik van alle gifstoffen voor de verschillende plaagdieren. Dit is een omvangrijke/kostbare opleiding en is een forse drempel voor aspirant bestrijdingstechnici.

Ecologisch rattenbeheer gaat net als IPM uit van het voorkomen van plagen. In principe werkt de ecologisch rattenbestrijder volgens dezelfde stappen, met uitzondering van de inzet van rodenticiden (gifstoffen).

Het afschieten van ratten is zo effectief dat het gebruik van rattengif niet meer nodig is. Als je afziet van het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen is IPM-certificering niet vereist. Het beroep van de ecologische rattenbestrijder is daarom toegankelijker, omdat hij zich kan specialiseren op ratten en geen kennis hoeft te hebben van allerlei andere plaagdieren en bijbehorende gifstoffen. Hij moet wel vakbekwaam zijn en zich kwalificeren.

Rattengif: Begin 2023 is het gebruik van rodenticiden voor professionele ongediertebestrijders flink ingeperkt en voor bedrijven en particulieren verboden. Omdat het werken met vallen en vangkooien niet effectief is en tot extra inspanning leidt, is gezocht naar alternatieven voor het rattengif. De methode van het afschieten van ratten komt daarmee in beeld.

Ratslagmethode: Dit is een vorm van rattenbestrijding, die wordt toegepast door rattenschutters. Rattenschutters zijn rattenbestrijders die onder meer werken met een persluchtbuks. In combinatie met nachtzichtapparatuur worden (in het donker) bruine en zwarte ratten afgeschoten. De methode wordt toegepast in en om gebouwen, binnen en buiten de bebouwde kom.

De Ratslagmethode maakt het gebruik van rattengif overbodig. Ook het gebruik van giftige loden kogeltjes is in de ratslagmethode niet toegestaan. Het gaat dus om het duurzaam, “diervriendelijk” en verantwoord beheersen van rattenpopulaties.

Traditionele Bedrijven voor plaagdierbeheersing: Deze willen de methode van afschieten in hun bedrijfsvoering inpassen. Daarvoor worden rattenschutters binnen eigen gelederen opgeleid. Er zijn er twee instanties, die aan (uitsluitend IPM-gecertificeerde) bestrijdingstechnici aanvullende trainingen aanbieden voor het afschieten van ratten. Dat zijn:

1. [Kennis- en Adviescentrum Dierplagen \(KAD\)](#) in Wageningen
2. [Stichting Lestrix \(Na\)Scholingen](#) in Leusden

Bedrijven en particulieren: Particulieren en (agrarische) bedrijven hebben altijd zelfstandig rattengif kunnen gebruiken. Het verbod in 2023 had een

grote impact en leidt nog steeds tot onbegrip. Het leidt ook tot meer afhankelijkheid van IPM-gecertificeerde ongediertebestrijders.

Door de bundeling van alle vormen van plaagdierbeheer, waarbij het gebruik van biociden (bestrijdingsmiddelen) min of meer gemonopoliseerd is, begint de branche op een “kartel” te lijken. De brancheverenigingen, certificerende instanties, opleiders en de grote ondernemingen voor plaagdierbeheer en de Agro-industrie houden de rangen gesloten en laten weinig ruimte voor alternatieve vormen van plaagdierbeheer.

Op zoek naar alternatieven komt het afschieten van ratten in beeld. Iets wat jongelui in landelijke gebieden al sinds mensenheugenis doen. Met de introductie van de Ratslagmethode is het afschieten effectief en efficiënter geworden. In een sector waarin schaalvergroting toeneemt zie je dat dienstverleners (ZZP'ers) zich specialiseren op specifieke agrarische werkzaamheden. De professionele rattenschutter past goed in dat plaatje en we zien dat de boerenzonen (als agrarische dienstverleners) zich aanmelden voor scholing in de Ratslagmethode.

Professionele rattenschutters: Deze profileren zich als diervriendelijke en duurzame rattenbestrijders. Dit spreekt klanten aan. Een rattenschutter hoeft geen rattengif te gebruiken. Hij pakt plagen aan met afschieten. Daarna is het zaak om de oorzaken van de plaag te achterhalen en weg te nemen. Veel rattenschutters bieden hiervoor extra diensten aan, zoals het aanbrengen van wering, het wegnemen van nestmogelijkheden en plaatsen van klemmen en vangkooien.

De persluchtbuks: Dit is het gereedschap van de rattenschutter. Deze wordt ook aangeduid met PCP-buks (Pre Charged Pneumatic). De persluchtbuks is voorzien van een nachtrichtkijker met een ballistische calculator. De kogeltjes zijn loodvrij, lichtgewicht en op hoge snelheid.

De mondingsenergie is beperkt tot tussen de 25 en 35 joule. Dit om ratten tot op 25 meter verantwoord te doden en om schade aan installaties, meubilair en inventaris in en om gebouwen te voorkomen.

Een luchtbuks is geen geweer! Een gemiddeld geweer (vuurwapen kaliber .243) voor de jacht heeft een inslag-energie van 1600 tot 2300 joule op 100 meter vanaf de monding van de loop. De rattenschutter gebruikt minder dan 1% dan deze energie!

Om een beeld te krijgen: 20 joule inslag-energie komt overeen met een baksteen van 2 kg die vanaf 1 meter hoogte op je grote teen valt. Voor ons pijnlijk. Voor een rat dodelijk.

Hoewel mensen (en beleidsmakers) denken dat rattenschutters jagers zijn ligt dat niet voor de hand. Jagers werken met levensgevaarlijke vuurwapens en zijn goed opgeleid voor het jagen in jachtgebieden van minimaal 40 ha buiten de bebouwde kom. Deze opleiding (en het jachtgeweer) past niet in de praktijk van de rattenschutter. Deze werkt in en om gebouwen en vooral binnen de bebouwde kom. Jagers hebben een aanvullende opleiding nodig om zich kwalificeren als rattenschutter.

Wist u dat (in de interpretatie van veel provincies) voor het gebruik van de hiernaast weergegeven “Fly shotgun” officieel een jachtakte nodig is?

Het laat zien dat wetgeving flink achterloopt bij de praktijk. Ook rattenschutters hebben hier last van.

SALT POWER GUN

salt for bullets

Safer and more environmentally friendly
more exciting

Fly shotgun salt gun

Wapen om insecten met zout af te schieten

Doelstelling: Het voorgaande is een globale inleiding met betrekking tot de Ratslagmethode, RATTENSCHUTTERS.NL en EraNed. In het volgende gaan we meer in detail om het volgende te bereiken:

1. Dat de Ratslagmethode algemeen (door overheid, het publiek en klanten) wordt erkend als een duurzame, verantwoorde, diervriendelijke en veilige methode om ratten te bestrijden in en om gebouwen zowel binnen als buiten de bebouwde kom.
2. Dat ERaNed wordt erkent als de vertegenwoordiger van de beroepsgroep van (ecologische) rattenschutters, die met de Ratslagmethode werken.
3. Dat de Ratslagmethode (Handboek voor de Rattenschutter) een leidraad vormt voor overige opleidingsinstanties, die aspirant rattenschutters trainen en toetsen.

4. Dat het certificaat van de Ratslagmethode en/of het lidmaatschap van ERaNed dient als waarborg naar overheden voor het verlenen van vergunningen en draagverloven voor de uitvoerders.

Deze doelstellingen komen in beeld in de volgende hoofdstukken:

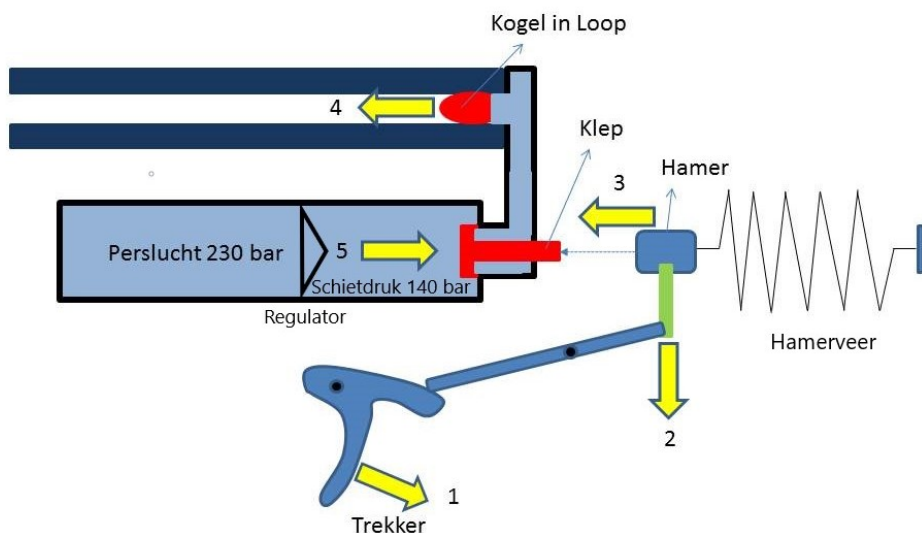
- **Hoofdstuk 2** bevat een gedetailleerd uitleg van de Ratslagmethode met onderbouwing. Daarbij worden de uitgangspunten voor de methode met metingen en berekeningen gestaafd.
- **Hoofdstuk 3** bespreekt de context waarin de rattenschutter zich beweegt en wat zijn uitdagingen zijn. Belangrijk is de positionering van de beroepsgroep t.o.v. klanten (particulieren en bedrijven), verwante beroepsgroepen (bedrijven voor plaagdierbeheersing en hun brancheverenigingen), de Agro-industrie en overheden (Rijk, Provincies, Gemeenten en instanties).
- **Hoofdstuk 4** bevat aanbevelingen voor ERaNed over haar rol als branchevereniging.
- **Hoofdstuk 5** Conclusies en aanbevelingen.

Hoofdstuk 2 De Ratslagmethode

Persluchtbuks

Rond de eeuwwisseling verschenen de eerste met perslucht aangedreven luchtbuksen. Sindsdien zijn die ontwikkeld tot mechanische precisie-instrumenten. Het voordeel van deze buksen is dat ze niet met veel kracht gespannen hoeven te worden. De aandrijfvlucht zit al in een reservoir. Nog een voordeel is dat persluchtbuksen kunnen worden voorzien van een magazijn, waarin meerdere kogeltjes passen. Zo'n magazijn kan in één keer worden geplaatst en als het leeg is gemakkelijk verwisseld. Persluchtbuksen kunnen tot wel 70 schoten op één luchtreservoir lossen voordat het moet worden bijgevuld. Vullen kan vanuit een persluchtflles (duikersfles) of met een compressor.

Moderne persluchtbuksen zijn voorzien van een drukregulator (Regulator). Deze bevindt zich tussen het persluchtreservoir en het schietdrukreservoir. De regulator zorgt ervoor dat de schietdruk constant blijft, zodat kogeltjes steeds met dezelfde snelheid uit de loop komen. Een gereguleerde persluchtbuks is stabiel en nauwkeurig.

Bij het overhalen van de trekker (1) wordt de hamer (2) losgelaten. Deze slaat op de klepsteel (3) en daardoor wordt de klep geopend, zodat samengeperste lucht de pellet (4) uit de loop blaast. De klep wordt kort

geopend en sluit zich direct (5) door de druk in de tank. De tank zit meestal onder de loop van het de buks en wordt gevuld tot een druk van 200 tot soms 300 bar. De drukregulator verlaagd deze naar een constante schietdruk van 100 tot 140 bar. Het afschieten van een pellet gebeurt zonder merkbare terugslag. Het mechaniek veroorzaakt nauwelijks trilling en maakt vrijwel geen geluid.

Mondingsenergie

De mondingsenergie van moderne persluchtbuksen is regelbaar. Dat is nodig omdat de meeste luchtbuksen te krachtig zijn voor het afschieten van ratten. Ook voor het gebruik van loodvrije kogeltjes is minder energie nodig. Door de schietdruk (met de regulator) en de spanning van de hamerveer te regelen kan de persluchtbuks worden getuned naar een (veilige) mondingsenergie van zo'n 30 joule.

Kogeltjes voor luchtbuksen hebben een diabolo vorm en zijn meestal gemaakt van lood. Dit is een giftig metaal, dat niet in het milieu terecht mag komen. Een professionele rattenschutter gebruikt loodvrije kogeltjes. Deze zijn lichter (en veiliger) dan die van lood.

Om voldoende inslag-energie in het lijfje van de rat af te leveren is een kaliber van 5,5 mm nodig. Zo'n 5,5 mm kogeltje weegt tussen de 0,7 en 0,8 gram. De snelheid van zo'n kogeltje wordt begrensd door de snelheid van het geluid. Deze is ongeveer 330 m/s (1200 km/u). Als het kogeltje in de buurt van de geluidsnelheid komt gaat hij tollen en raakt uit zijn baan. De ideale snelheid is ongeveer 280 m/s. De energie van een kogeltje wordt berekend met de volgende formule:

$$E = \frac{1}{2} m v^2$$

$$E = \frac{1}{2} 0,00075\text{kg} \times 280^2$$

$$E = 29,4 \text{ joule}$$

E= Energie, m=massa en v=snelheid

De snelheid (v) heeft een kwadratische invloed op de Energie. Als de snelheid 2x zo groot is neemt de energie 4x toe. Als het gewicht 2x

toeneemt neemt de energie ook 2x toe. Snelheid is dus belangrijker dan het gewicht van het kogeltje.

Inslag-energie

De snelheid van het kogeltje is het meest bepalend voor de impact op de rat. Hoe hoger de snelheid hoe groter de schokgolf in het weefsel van het dier. Het is de schokgolf, die de aderen vernielt en de zenuwen verlamt. Een langzame en zware kogel met evenveel energie is minder effectief en maakt dat de rat nog kan weggelopen en langer pijn lijdt.

- Bij een inslag-energie van 15 joule (200 m/s) en een zijwaartse treffer op de borst (hart/longen) van een gemiddelde rat blijft het kogeltje meestal hangen in het weefsel.
- Bij een inslagenergie van 20 joule (230 m/s) gaat het kogeltje meestal door de rat heen. Dit wordt “uitschot” genoemd.

Hieruit kun je afleiden dat de restenergie bij uitschot tussen 0 en 5 joule ligt en dat je (bij een zijwaartse treffer) maximaal 20 joule in het weefsel van de rat kunt afleveren. Meer inslagenergie is zinloos en leidt tot grotere uitschot-energie. Dus tot onveiligheid en kans op schade.

Dit zijn globale cijfers die m.b.v. testen in de praktijk op levende ratten zijn vastgesteld. (ing. J.J. Kruis). Bedenk overigens dat de impact vertaald naar mensen overeenkomst met een kogel ter grootte van een tennisbal met een snelheid van bijna 1000 km/u.

Bij een treffer op de kop en daarna borst (in lengterichting) blijft het kogeltje ook bij 20 joule in het weefsel hangen. Hiermee wordt de rat op de meest effectieve en zorgvuldige manier gedood. De Ratslagmethode beveelt aan om ratten indien mogelijk van voor aan te schieten.

Het treffen van hart/longen is precisiewerk. De killzone voor een volwassen rat is niet veel meer dan 1,5 cm. Een gecertificeerde rattenschutter kan tot maximaal 25 meter in 100% van de gevallen binnen deze 1,5 cm treffen. Dit is dus de maximale afstand waarin hij een rat verantwoord kan doodschieten. Treffen buiten de killzone maakt dat de rat gillend weggeloopt en ergens ligt te creperen.

Naast het precies raakschieten moet er ook voldoende inslag-energie worden afgeleverd. Bij een persluchtbuks, die is getuned op ongeveer 30 joule, met een kogeltje van 0,75 gram en een mondingsnelheid van 280 m/s is de inslagenergie op 25 meter nog steeds zo'n 23 joule. Dat is meer dan voldoende.

De in de Ratslagmethode berekende **mondingsenergie van 30 joule** kun je dus van twee kanten afleiden.

1. Een loodvrij kogeltje met kaliber van 5,5 mm en een gewicht van 0,75 gram kan met maximaal 30 joule worden geschoten. Bij meer energie komt het kogeltje boven de geluidsnelheid en wordt instabiel.
2. Bij zijwaarts aanschieten op borst (hart/longen) kan niet meer dan 20 joule worden afgeleverd. Bij meer energie vliegt de kogel met een restenergie verder en dat leidt tot onveiligheid en schade. Omdat het kogeltje in het traject energie verliest moet de mondingsenergie ongeveer 30 joule zijn.

In situaties waarin op kortere afstanden wordt gewerkt. Bijvoorbeeld maximaal 15 meter in een restaurant, ligt het voor de hand om met bijvoorbeeld 25 joule te schieten. Ook dan lever je op 15 meter nog ruim 20 joule af en wordt schade door uitschot voorkomen.

Tuning en geluiddemper

Een persluchtbuks moet goed getuned zijn voor een stille werking en een stabiel schotbeeld. Voor het optimaal instellen van de persluchtbuks wordt de schietdruk en de kracht van de hamerveer bijgesteld. Het goed tunen van een persluchtbuks is een technische vaardigheid. Het is belangrijk dat de rattenschutter deze beheerst. Vooral als deze met meerdere powerprofielen wil werken in verschillende situaties.

Om ratten en eventuele huis/staldieren niet te laten schrikken is het belangrijk dat het mondingsgeluid van de persluchtbuks wordt gedempt. Ook om niet te worden opgemerkt door omstanders of burens. Goede tuning is de eerste stap om de buks stil te krijgen. Verder zijn moderne persluchtbuksen af fabriek voorzien van een interne demper, die in het omhulsel van de loop is weggewerkt. Daarmee is de buks al behoorlijk stil. Met een aanvullende externe demper (op de loop) wordt hij fluisterstil. Daarmee kan de rattenschutter in stilte zijn werk doen en dat geeft de beste resultaten.

Nachrichtkijker

De IR-richtkijker (Infrarood) voor een rattenschutter is een buitengewoon complex apparaat. Het is een elektronisch richtmiddel, vol met sensoren om de kogelbaan te kunnen berekenen. Achter de veldlens (objectief) zit een dag/nacht camera. Achter de ooglens (oculair) zit een miniem beeldschermje. Verder heeft het sensoren/parameters voor temperatuur, luchtvochtigheid, luchtdruk, GPS, kompas, Bluetooth, Wifi, versnelling, richting (X/Y/Z-as), een Laser Range Finder en een Infrarood-lamp. De parameters worden in de ballistische calculator gebruikt om de kogelbaan tot op de millimeter nauwkeurig te berekenen.

Met een goed getunede persluchtbuks kan een doel van 1 cm in 100% de gevallen op alle afstanden tussen 5 en 50 meter worden getroffen. De persluchtbuks in combinatie een (goed ingeregelde) richtkijker is een onwaarschijnlijk nauwkeurig precisie instrument. Het perfecte gereedschap.

De schutter zelf is hier de beperkende factor. Een voor de Ratslagmethode gecertificeerde schutter kan met zo'n perfect wapen tot 25 meter een doel van 2 cm met 100% zekerheid treffen. Op grotere afstanden neemt dat percentage af. Het kan dan gebeuren dat de rat buiten de killzone wordt getroffen, waardoor onnodig dierenleed wordt veroorzaakt.

Ballistische calculator

Het goed inregelen van de ballistische calculator is een technische klus. In de cursussen voor rattenschutters wordt aandacht besteed aan deze vaardigheid. Zonder een goed ingeregelde persluchtbuks is de schietvaardigheidstoets

onhaalbaar. De rattenschutter moet dus eerst zijn gereedschap inregelen. Met de perfecte persluchtbuks kan hij gaan werken aan zijn schietvaardigheid.

Jagers schieten op ratten met veel energie en op afstanden van 25 tot 40 meter. Dit is de zogenaamde point bank range. Een nachtrichtkijker (zonder ballistisch calculator) is dan afdoende, omdat midden op de rat wordt geschoten. De hoge inslagenergie maakt dat de rat min of meer explodeert en met zekerheid wordt gedood. In en om gebouwen en binnen de bebouwde kom is deze jagersmethode onbruikbaar en leidt tot schade en onveiligheid.

Jagers gebruiken ook meestal warmtebeeld richtkijkers. Deze zijn effectiever in het struikgewas en de slootkanten. In gebouwen heeft deze (kostbare) technologie weinig toegevoegde waarde. Een warmtebeeld is een silhouet van de rat en geeft onvoldoende zicht op elektrische leidingen en andere kwetsbare inventaris. Voor rattenschutters is een richtkijker op basis van Infrarood beeld veiliger. Warmtebeeld handkijkers zijn handig voor het opsporen van ratten.

Schietpositie

Het opsporen (spotten) en afschieten van ratten gebeurt zelden vanuit een stationaire positie. De schutter moet zich voortdurend verplaatsen. Op het moment dat ratten worden gespot wordt terplekke een schietpositie ingenomen. Met wat oefening (en verkenning vooraf) kan de schutter zich m.b.v. een warmtebeeld handkijker prima in donker oriënteren en verplaatsen. Vaak in combinatie met een gedempt hoofdlampje (met rood licht). Schieten doe je vanaf een schietstok. De meest stabiele schietpositie wordt bereikt met een vierbeen schietstok. Op ultra korte afstanden (in kleine ruimten en plafonds) kan een driepoot schietstok handiger zijn.

Schietvaardigheid

Schietvaardigheid begint met een gezonde geest in een gezond lichaam. Het is vanzelfsprekend dat eigenschappen als geduld, voorzichtigheid, compassie (met dieren) en dergelijk horen bij iemand die een ecologische rattenschutter wil zijn. Een goede cursus voor rattenschutters besteedt hier aandacht aan.

De Ratslagmethode behelst dat gecertificeerde rattenschutters aantoonbaar in staat zijn om met hun eigen persluchtbuks (zelf getuned en ingeregeld) een

toets voor schietvaardigheid met succes afleggen. Zo'n toets bestaat uit 12 schoten op vier doelen, op variabele (onbekende) afstanden tussen 5 en 20 meter. Het doel is 2,5 cm doorsnee en moet vol worden geraakt.

Beoordeling:

- 12 raak is goed
- 11 raak is voldoende
- 10 of minder is gezakt

Warmtebeeld richtkijkers kunnen niet worden gebruikt op schietkaarten. De roos op een schietkaart is niet zichtbaar in het warmtebeeld. Daarom kunnen warmtebeeld richtkijkers in de cursussen niet worden gebruikt. De schutter kan er geen schietvaardigheidstoets mee afleggen. Sowieso is oefenen en zero instellen met zo'n richtkijker lastig. Ervaren rattenschutters hebben meerdere wapens voor verschillende omstandigheden. Een warmtebeeld richtkijker als een extra optie is dan waardevol.

Ratslagmethode als norm

Goede persluchtbuksen en betaalbare nachtrichtkijkers zijn voor de professionele rattenschutters ruim beschikbaar. Voor een investering van zo'n € 3000,- is perfect gereedschap te koop. Deze spullen zijn echter ook beschikbaar voor mensen die daar misbruik van willen en/of kunnen maken.

- Boswachters hebben in toenemende mate te maken met stropers, die zware luchtbuksen en nachtzichtapparatuur gebruiken. Dit is een toenemend probleem.
- Er zijn ongekwalificeerde rattenschutters, die onvoorbereid, ongeoeffend en vaak met te zware wapens hobbymatig (of zwart betaald) ratten gaan afknallen. Je hoeft maar op YouTube te kijken om daarvan getuige te zijn.
- Dan is er het vraagstuk van de krachtige persluchtwapens, die levensgevaarlijk zijn. Buksen met grote kalibers en veel power gaan als warme broodjes over de toonbank. De kans op ongelukken neemt

daardoor toe.

Een of enkele ernstige incidenten met zo'n wapen leidt ongetwijfeld tot gedoe en vragen in de Tweede Kamer. Dan moet de betreffende minister een oplossing verzinnen. Het is niet uitgesloten dat er dan een verbod komt op zware luchtbuksen en als we pech hebben een totaal verbod op deze wapens en de nachtzichtapparatuur.

Het ligt voor de hand dat zo'n scenario zich vandaag of morgen zal voordoen. Het collectief van rattenschutters (en ook ERaNed) wil anticiperen op zo'n mogelijke reactie van de overheid. Zij wil voorkomen dat professionele en gecertificeerde rattenschutters in de knel komen als de regels onverhoopt worden aangescherpt. Daarom moeten we werken aan een positief imago van de gecertificeerde rattenschutters die de Ratslagmethode gebruiken.

Als overheid, bedrijfsleven en publiek het beroep van rattenschutters als relevante dienstverlening erkent, is er al veel gewonnen. Hiervoor moet het collectief van rattenschutters een goede reputatie opbouwen en behouden. Zij moet voortdurend uitstralen dat de Ratslagmethode aantoonbaar effectief, verantwoord, veilig en diervriendelijk is.

Door te communiceren over de zorgvuldige manier waarop gecertificeerde rattenschutters werken kan beroepsgroep zich publiekelijk afzetten tegen stroperij en ongekwalificeerde beunhazerij. Ook het benadrukken dat rattenschutters werken met veilig (in kracht beperkt) gereedschap is een belangrijk thema. Met zo'n erkenning staat de beroepsgroep sterk als zij moet pleiten voor een uitzonderingspositie als de overheid persluchtwapens aan banden wil leggen.

Hoofdstuk 3: Ecologische Rattenbestrijders

Het bestrijden van ratten is van alle tijden en in de geschiedenisboeken komen ratten regelmatig ter sprake. Ook in verhalen en sprookjes. Denk maar aan de “Rattenvanger van Hamelen”.

Rodenticiden in de ban

Sinds de uitvinding van chemische bestrijdingsmiddelen vanaf het begin van de 20^e eeuw werd de overlast van

ratten naar de achtergrond gedrukt. Intussen zijn de grote rattenplagen terug van weggeweest. Met name in de grote steden. Het voert te ver om de oorzaken en de gevolgen hiervan uitgebreid in dit boek te bespreken.

We bespreken wel de veranderingen, die zich nu in de branche van ongediertebestrijders afspeelt. Ongedierte bestaat niet meer. We spreken van plaagdieren en we zijn ons er nu van bewust dat de mens met zijn gedrag invloed heeft op het ontstaan van dierplagen. Dat geldt voor alle soorten plaagdieren en ongewenste gewassen. Nu het gebruik van biociden en gewasbestrijdingsmiddelen steeds meer discussie oproept en aan banden wordt gelegd, moet de wereld op zoek naar alternatieven. Ook voor de beheersing van rattenpopulaties.

Introductie van alternatieven

Het afschieten van ratten met persluchtbuksen en nachtrichtkijkers is intussen een uitgekristalliseerde methode. Rattengif lijkt met deze werkwijze zo goed als overbodig. Dat wil niet zeggen dat de Ratslagmethode meteen op grote schaal kan worden ingevoerd en gelegaliseerd. Immers...

1. Het kost tijd om de huidige beroepsgroep van ongediertebestrijders te overtuigen dat het gebruik van rattengif niet langer verantwoord is. Het gaat ook om verdienmodellen die in de knel komen. De

wetgever heeft moeten ingrijpen om de praktijk van de chemische bestrijding om te buigen en de handhaving te organiseren. Nu de handhaving op gang komt neemt de belangstelling voor het afschieten van ratten toe.

2. Het kost tijd om effectieve alternatieven te ontwikkelen voor de aanpak van rattenplagen. Nu is duidelijk dat de Ratslagmethode in Nederland een geschikte kandidaat is. De ontwikkeling ervan duurde meer dan 10 jaar en kwam pas echt van de grond bij het beschikbaar komen van nachtrichtkijkers met ballistische software (rond 2018). Gunstig is ook dat luchtdrukwapens in Nederland zonder beperkingen kunnen worden aangeschaft. In landen om ons heen is dat niet vanzelfsprekend. Nederland heeft met de Ratslagmethode nu al een voortrekkersrol in Europa.
3. Het kost tijd om de wetgeving te laten meebewegen met de praktijk van de rattenschutters. We weten allemaal hoe star sommige provincies zich hebben getoond t.o.v. het gebruik van persluchtbuksen voor de bestrijding van ratten. Ook het belang van de jagers speelde hierin een rol. Toch beginnen de ambtenaren van de provincies het onderscheid te zien tussen plaagdierbeheersers en jagers en zij komen nu met verschillende maatwerk-besluiten voor de beide doelgroepen.
4. Het kost tijd om een slagvaardige groep voorvechters te organiseren met solide materiekkennis, die in staat is om de belangen van de rattenschutters te behartigen. Het collectief van rattenschutters heeft intussen haar plek in de markt gevonden. Ook ERaNed zit stevig in haar rol als branchevereniging. Zij loopt bij de overheid de deur plat om de belangen van professionele rattenschutters te dienen.

Weerstand overwinnen

Duidelijk is dat de professionele rattenschutter zijn plaats moet vinden tussen de traditionele bedrijven voor plaagdierbeheer. Deze bedrijven zijn goed georganiseerd in brancheverenigingen en worden financieel gesteund door de agro-industrie. Zij laten zich de kaas niet van het brood eten.

De brancheverenigingen voor de traditionele plaagdierbeheersing hebben kennisgenomen van het afschieten van ratten en hebben cursussen ontwikkeld om de werkwijze binnen de eigen gelederen in te passen. Uiteraard zijn deze cursussen uitsluitend toegankelijk voor IPM-gecertificeerde ongediertebestrijders die ook willen blijven werken met rattengif.

Het afschieten is opgenomen als een extra vorm van mechanische bestrijding binnen de context van het Integrated Pest Management (IPM), waarin ook het gebruik van rodenticiden geregeld is. De IPM-certificering als wettelijk kader beschermt de traditionele plaagdierbeheersers tegen concurrentie.

De Ecologische rattenschutter ontkomt aan deze gevestigde orde door af te zien van het gebruik van rodenticiden.

Eerder waren het de jagers, die de rattenschutters buiten de deur wilden houden. Dat is begrijpelijk, want er was sprake van “rattenjager” en daarmee werden de jagers en ook de provincies min of meer op het verkeerde been gezet. Anderzijds was het begrip “rattenjager” duidelijk voor het publiek en dat heeft de acceptatie van de beroepsgroep flink vooruitgeholpen. Intussen spreken we van rattenschutters, die de methode van afschieten gebruiken om rattenplagen te beheersen. Een aantal provincies (en FBE’s) volhardt echter in het idee dat het afschieten van ratten een taak van de jager is.

Jagers zijn opgeleid voor het gebruik van levensgevaarlijke wapens op jachtgebieden (minimaal 40 hectare). Jagers kunnen echter niet in de steden en in en om gebouwen werken. Daarvoor gebruiken ze het verkeerde gereedschap en zijn ze niet gekwalificeerd.

Het collectief van rattenschutters laat geen leden toe op basis van een jachtdiploma of een jachtakte. Dat geldt ook voor ERaNed. Als jagers willen toetreden moeten zij zich eerst kwalificeren als rattenschutter en een schietvaardigheidstoets hebben afgelegd.

Tenslotte hebben de rattenschutters te maken met weerstand van de provincies als bevoegd gezag m.b.t. de Omgevingswet. De provincies hebben weinig kennis van de branche van plaagdierbeheer en hebben daarmee ook niet zo veel te maken. Ratten, huismuizen en exoten zijn niet beschermd en provincies kunnen daarvoor in principe geen vergunningen afgeven. Zij doen hun best en proberen de regels voor de jacht toe te passen

op de werkwijze van de rattenschutter. Dat heeft geleid tot een bonte deken van oplossingen, die juridisch rammelen en eigenlijk niet houdbaar zijn.

Sommige provincies stimuleren het gebruik van alternatieve methoden voor rattenbestrijding. Zij zien immers ook dat de overlast toeneemt sinds rattengif verboden is. Het is goed dat provincies zich inspannen om het gebruik van luchtbuksen voor het afschieten van ratten te reguleren. Als ze het zouden loslaten (zoals de provincie Drenthe) dan kan iedereen een luchtbuks kopen en op ratten gaan schieten. Daar is niemand mee gediend.

Pleidooi voor regulering

De collectieven van Rattenschutters.nl en ERaNed zijn voorstanders van het reguleren en legaliseren van de Ratslagmethode. Vooral omdat het om dieren gaat. Het zorgbeginsel (de zorgplicht in de omgevingswet) is in principe van toepassing op alle dieren, dus ook voor onbeschermden dieren als ratten. De beroepsgroep is van mening dat het verantwoord afschieten van ratten schietvaardigheid en vakbekwaamheid vereist. Als hieraan niet wordt voldaan is, wordt het zorgbeginsel geweld aangedaan.

De Ratslagmethode beschrijft de kwalificatie eisen voor vakbekwaamheid en schietvaardigheid en opleider “RATTENSCHUTTERS.NL” in Baarn geeft hiervoor cursussen.

De branche van traditionele plaagdierbeheersing is kennelijk ook van mening dat aanvullende opleiding noodzakelijk is. Daarom hebben zij nu binnen de opleiding voor bestrijdingstechnici aanvullende cursussen voor het afschieten van ratten ontwikkeld. Deze worden gegeven door KAD in Wageningen en Stichting Lestrix in Leusden.

De cursus van Stichting Lestrix volgt in grote lijnen de Ratslagmethode. Voor zover is in te schatten is de cursus van KAD in Wageningen gebaseerd op de jagersmethode. Zij propageren zware persluchtbuksen en warmtebeeld-richtkijkers zonder ballistisch calculator en doen te weinig aan veiligheid en schietvaardigheid.

Rattenschutters met een KAD-certificaat kunnen alleen toetreden tot het collectief van rattenschutters nadat zij een toets voor schietvaardigheid

met succes hebben afgelegd en daarvoor ook geschikt gereedschap hebben aangeschaft.

Provincies moeten aan de slag om het beroep van de ecologische rattenschutters en de IPM-gecertificeerde rattenschutters beter te gaan reguleren. Daarbij moet het uitgangspunt zijn dat beoefenaren gecertificeerd zijn voor de Ratslagmethode of een vergelijkbare aanpak. Het collectief van Rattenschutters.nl heeft de eerste stappen al gezet door:

1. Een methode te ontwikkelen waarmee ratten zorgvuldig, verantwoord, diervriendelijk en veilig kunnen worden afgeschoten met een persluchtbuks en nachtzichtapparatuur.
2. Een cursus te ontwikkelen om aspirant (en actieve) rattenschutters op te leiden voor vakbekwaamheid en schietvaardigheid. Er is daarvoor ook een toets ontwikkeld om schietvaardigheid en houding m.b.t. veiligheid te kunnen beoordelen.
3. Er zijn in Nederland ruim 200 schutters gekwalificeerd, waarvan meer dan 90 professioneel actief zijn. Daarmee heeft de beroepsgroep voldoende omvang om de groeiende vraag uit de markt te kunnen bedienen. Door de omvang wordt ook ongekwalificeerde beunhazerij onder rattenschutters ontmoedigd.

Het is nu aan de provincies om (liefst in onderlinge samenwerking) een manier te vinden om de professionele rattenschutters met goede regels te ondersteunen en om handhaving mogelijk te maken.

Het zou het meest praktisch zijn als de provincies deze ontheffingen verlenen aan de branchevereniging ERaNed. Deze kan de ontheffing vervolgens doorschrijven aan leden die aan de kwalificatie-eisen voldoen.

De provincie Flevoland was de eerste, die inzag dat het beheersen en/of bestrijden van ratten in en om gebouwen en binnen en buiten de bebouwde kom geen taak van de jagers kan zijn.

Zij hebben daarom een maatwerkbesluit geformuleerd, gericht op professionele rattenschutters, die min of meer volgens de Ratslagmethode werken. Rattenschutters opgeleid door KAD, Lestrix en leden van ERaNed kunnen deze aanvragen. Daarmee is de bestrijding van ratten met een

luchtbuks op particulier terrein, in en om gebouwen en binnen en buiten de bebouwde kom voorbehouden aan de gecertificeerde rattenschutters.

Hoofdstuk 4: ERaNed als branchevereniging

De branchevereniging ERaNed vertegenwoordigt professionele ecologische rattenbestrijders in Nederland. ERaNed is een formeel rechtspersoon en is opgericht om de belangen van haar leden te behartigen. ERaNed had bij oprichting de volgende doelstellingen:

- Meer bekendheid geven aan de nieuwe vorm van ecologisch verantwoorde rattenbestrijding;
- Het realiseren van meer uniformiteit en eenduidigheid bij uitvoerende instanties met betrekking tot het verlenen van ontheffingen en draagverloven ten behoeve van rattenbestrijding;
- Het fungeren als kennis- en ervaringscentrum voor de leden.
- Het bieden van een centrale vindplaats van betrouwbare, professionele en gekwalificeerde ecologische rattenbestrijders voor consumenten.

Intussen is ERaNed uitgegroeid tot een bloeiende vereniging met veel activiteiten en een toenemend aantal leden. Als ecologische organisatie is de branchevereniging voortdurend op zoek naar manieren om haar plek te vinden naast traditionele brancheverenigingen voor plaagdierbeheer. Hierdoor veranderen de doelstellingen en in ledenvergaderingen wordt gediscussieerd over de manier waarop ERaNed zich het beste kan manifesteren. Daarmee zijn haar doelstelling verder uitgekristalliseerd:

1. De branchevereniging ERaNed is een rechtspersoon met leden en een bestuur. Zij vertegenwoordigt de beroepsgroep van ecologische rattenbestrijders en rattenschutters.
2. ERaNed heeft de Ratslagmethode erkend als een aanpak voor rattenbeheersing met een luchtbuks. Rattenschutters die lid van ERaNed zijn dienen volgens deze methode te werken en daarvoor gekwalificeerd te zijn.
3. De werkwijze van ERaNed-leden wordt algemeen (door overheid, het publiek en klanten) erkend als een ecologisch verantwoorde,

diervriendelijke en veilige methode om ratten te bestrijden in en om gebouwen zowel binnen als buiten de bebouwde kom.

4. De branchevereniging ERaNed wordt door Overheden erkend als een partij, die erop toeziet dat haar leden zich houden aan de door ERaNed voorgeschreven werkwijzen.
5. Gecertificeerde schutters van erkende opleidingsinstanties kunnen lid worden als zij ook voldoen aan de overige eisen voor het lidmaatschap. Denk aan inschrijving KvK, ontheffingen, bedrijfsaansprakelijkheidsverzekering en dergelijke.
6. Het lidmaatschap van ERaNed dient als waarborg voor het door de overheid verlenen van vergunningen en draagverloven voor de uitvoerders van de Ratslagmethode.

ERaNed heeft de Ratslagmethode geadopteerd. Voor de vereniging is deze methode een communicatiemiddel gericht op overheden en de publieke opinie. Het straalt zorgvuldigheid uit en informeert iedereen die het wil weten over hoe effectief, “diervriendelijk”, veilig en duurzaam de ERaNed-leden werken.

Voor de rattenschutters is de Ratslagmethode een instructie, waarmee zij de beste resultaten kunnen behalen. Ieder jaar worden daar inzichten aan toegevoegd, zodat de methode actueel blijft en de gebruikers hun resultaten kunnen blijven verbeteren.

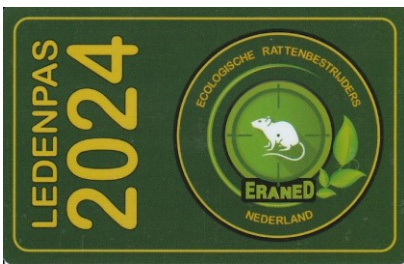
De Ratslagmethode is niet gepatenteerd en dus voor iedereen beschikbaar. Dat betekent dat andere opleidingsinstanties deze mogen gebruiken en hierop hun cursussen mogen vormgeven. Zij kunnen dat doen naar eigen inzicht, maar wel zodanig dat cursisten uiteindelijk vakbekwaam en schietvaardig zijn. De schietvaardigheidstoets is voorsnog de belangrijkste graadmeter, maar in de nabije toekomst zal ook theoretische kennis getoetst moeten worden. Dit zal in een volgende versie van de Ratslagmethode verder worden ingekleurd.

Het “Handboek voor de rattenschutter” is beschermd door het auteursrecht. Als opleidingsinstanties dit leerboek willen gebruiken dan dient iedere cursist een exemplaar te kopen. Als er citaten uit het Handboek in lesstof wordt gebruikt dan dient per cursist een afdracht

gedaan te worden van de winstmarge van het boek. Als een opleidingsinstantie een eigen variant van het Handboek wil (laten) maken moeten daarvoor aanvullende afspraken worden gemaakt en kan dat alleen met instemming van de auteur.

ERaNed lidmaatschap

Het lidmaatschap van de Vereniging is voorbehouden aan rattenbestrijders, die de doelstellingen en waarden van ERaNed als ecologische vereniging onderschrijven. Zij dienen zich te houden aan de regels van de vereniging. Tegelijkertijd biedt dit lidmaatschap zoveel voordelen dat de rattenbestrijders ook willen aansluiten bij ERaNed. Dit is belangrijk, want het aantal leden is bepalend voor het aanzien, de invloed en de financiële slagkracht van de vereniging.

Leden krijgen een ledenpasje. Dit is een kaart in de vorm van een bankpasje met daarop het lidnummer. Op het pasje kunnen aantekeningen staan. Leden die de methode van rattenschutters gebruiken hebben een aantekening voor een geldige toets voor schietvaardigheid.

Koers van de vereniging

Door het bestuur wordt veel inzet geleverd op het helpen van de rattenschutters, die nu nog niet legaal kunnen werken in de provincies waar zij wonen. Denk aan rattenschutters, die in Gelderland wonen maar noodgedwongen moeten werken in Utrecht, Flevoland, Noord-Brabant en Limburg. Alleen maar omdat Gelderland anders dan de andere provincies de rattenschutter geen vergunning wil geven. Van een afstand bezien heeft dit veel weg van bestuurlijke willekeur.

Het bestuur van ERaNed is met deze provincies in dialoog om hen ervan te overtuigen dat rattenbeheersing een beroep is. Een specialisme, dat zich afspeelt in steden en in/om gebouwen en dat breder is dan het afschieten van ratten in de landerijen en op jachtgronden.

ERaNed moet ook de goed georganiseerde (gif-gebruikende) reguliere ongediertebestrijdingsbranche in de gaten houden. Denk aan machtige brancheverenigingen, waarin grote bedrijven zijn verenigd en die mogelijk worden gesteund door fabrikanten van chemische bestrijdingsmiddelen. ERaNed moet opletten dat zij niet links en rechts wordt ingehaald door de lobby van deze organisaties bij overheden.

Vooralsnog heeft ERaNed “veiligheid, duurzaamheid en diervriendelijkheid” in het vaandel en dit is een belangrijke troef naar de publieke opinie en de politiek. Nog belangrijker is, dat de Ratslagmethode effectiever is dan alle andere methoden. Hiermee wordt het gebruik van rodenticiden (voor ratten en muizen) overbodig en daarmee vervalt ook de omslachtige (en voor klanten kostbare) IPM-aanpak van de traditionele plaagdierbeheersing.

Daarmee kunnen ecologische rattenbestrijders gemakkelijk concurreren met de traditionele plaagdierbeheersers. Je mag ervan uitgaan dat de gevestigde orde gaat proberen om hun ecologische collega's de pas af te snijden. Het is aan de politiek om op dit gebied goede besluiten te nemen.

Hoofdstuk 5: Conclusies en aanbevelingen

Stand van Zaken rond de Ratslagmethode is rooskleurig te noemen. We trekken conclusies voor verschillende thema's.

De markt

In de publieke opinie wordt het afschieten van ratten geaccepteerd als een “diervriendelijke” alternatief voor klemmen en rattengif. Mensen die geconfronteerd worden met rattenoverlast weten de professionele rattenschutter steeds beter te vinden en zij zijn blij met de resultaten.

Ook (agrarische) bedrijven met rattenoverlast schakelen vaker een rattenschutter in. Dit is niet zozeer ingegeven door de bezorgdheid voor het gebruik van rodenticiden. Het komt vooral omdat de kosten van reguliere ongediertebestrijders stijgen en de resultaten matig en/of onzichtbaar zijn. De zichtbare resultaten van een rattenschutter zijn voor bedrijfsleiders een soort openbaring en dat leidt niet zelden tot herziening van de langlopende contracten met de ongediertebestrijder.

De horeca heeft de rattenschutter ook ontdekt. Zij werken over het algemeen met reguliere plaagdierbeheersers. Daarmee worden ratten populaties wel beheerst. Dat neemt niet weg dat een slimme oude rot die zich niet met klemmen (of met gif) laat pakken veel overlast kan veroorzaken. De rattenschutter wordt dan gevraagd om vooral deze brutale ratten, die het personeel of klanten laten schrikken, aan te pakken

Een belangrijk voordeel van de rattenschutter is dat hij projectmatig werkt en kosten in rekening brengt voor zichtbare resultaten. Het initiatief voor de inzet blijft bij de klant. Ook als het gaat om extra diensten als het aanbrengen van wering en habitat-management of het adviseren daarover.

De markt blijft voorlopig nog wel groeien. Onlangs is een werkgroepje aan de slag gegaan om uit te zoeken hoe de ratslagmethode kan worden toegepast binnen de pluimveesector. Verder wordt gewerkt aan een maatwerk methode voor het aanpakken van rattenoverlast bij dierentuinen. Er is binnen de community al ervaring met deze branche. Er wordt nu gesproken over het opleiden van de beheerders van de dieren in een maatwerk cursus op locatie.

De regelgeving

In het voorgaande is gesproken over de vraagstukken m.b.t. het legaliseren van de praktijk van rattenschutters. Dit betekent niet dat rattenschutters nu niet kunnen werken. Als een rattenschutter aan de slag gaat in een restaurant, supermarkt, fabriek of stal is handhaven niet aan de orde. Dat geldt ook voor afgesloten terreinen als achtertuinen, binnenplaatsen bedrijfsterreinen, dierentuinen en dergelijke. Het hek zit op slot en er wordt onder begeleiding van de eigenaar of beheerder gewerkt aan de rattenoverlast. De rattenschutter moet er alleen op letten dat hij zijn gereedschap volgens de regels van de Wet Wapens en Munitie (WWM) vervoerd. De provincie staat hiermee in principe buiten spel.

Gezagsgetrouwe rattenschutters, die hun best doen om legaal te werken lopen vast in de bureaucratie rondom vergunningen en machtigingen. Met name provincies die werken met perceel gebonden machtigingen worden niet echt serieus genomen. Opdrachtgevers vermijden registratie en willen een discrete aanpak van hun problemen. Provincies vissen met zo'n werkwijze achter het net en missen de registratie van de rattenschutters op hun grondgebied.

Bij provincies, die werken met machtigingen voor het hele provinciale grondgebied, wordt beter geregistreerd. De klant tekent alleen een soort Grondgebruikersverklaring, die de toegang tot het terrein regelt en de voorwaarden van de dienstverlener vastlegt. De rattenschutter registreert achteraf zijn resultaten en deelt deze met de betreffende provincie. Jammer is dat provincies dit ieder op hun eigen manier inrichten, waardoor de rattenschutter alsnog wordt opgezadeld met een administratieve rompslomp.

Het zou mooi zijn als de provincies het voorbeeld van Flevoland volgen. Zij kunnen allemaal hetzelfde maatwerkbesluit maken, waarin het doorschrijven van gebied gebonden machtigingen wordt gegund aan de branchevereniging ERaNed. Deze kan de machtiging dan verlenen aan gekwalificeerde ecologische rattenschutters. ERaNed kan er dan op toezien dat leden zich houden aan de regels en voldoen aan de registratieverplichtingen.

De provincies zouden een soortgelijk maatwerkbesluit kunnen maken voor IPM-gecertificeerde bestrijdingstechnici, die het afschieten van ratten in hun bedrijfsvoering hebben opgenomen. Binnen de IPM-regelgeving is er wel een manier te vinden om deze machtiging te kunnen doorschrijven. Het gaat te ver om dat in dit boek verder uit te werken.

Innovatie, opleiding en certificering

Jos Kruis had in 2018 bijna 10 jaar ervaring als rattenschutter, waarbij het schatten van de afstand (in het donker) en het (uit het hoofd) toepassen van correcties door eindeloos oefenen was verheven tot een kunst.

Het ontstaan van de ratslagmethode werd mogelijk door de lancering van een innovatieve nachtrichtkijker van ATN. Deze combineerde een Laser Range Finder (LRF) met een ballistische calculator, die correcties buiten de point blank range 100% nauwkeurig aangaf. Kruis wist dat hiermee het afschieten van ratten geen kunst meer was, maar vakmanschap.

Deze vakbekwaamheid komt tot uitdrukking bij het inregelen van de persluchtbuks en het zoeken naar de ballistische parameters nodig voor de correcte berekening van de kogelbaan. Dit is kennis die je kunt delen. Hij begon in 2019 met het publiceren van zijn ervaringen op zijn website Ratslag.nl. Daarmee is de Ratslagmethode geboren.

Met de eerste cursus in mei 2021 ontstond een kleine groep rattenschutters, die samen de community Rattenschutters.nl vormen. Met iedere volgende cursus groeide deze groep en kwam er meer kennis en ervaring beschikbaar. De input daarvan maakte de Ratslagmethode beter. De leden van de community gingen (letterlijk) de boer op met hun methode. De community is nu de motor achter de doorontwikkeling van de methode en dat zal nog wel even doorgaan.

Het is echter belangrijk dat de Ratslagmethode wordt geborgd in een democratisch orgaan. Het ligt voor de hand dat de branchevereniging ERaNed als rechtspersoon de ratslagmethode adopteert. Hiermee krijgt de methode (wellicht onder een andere naam) een eigenaar, die ervoor moet zorgen dat de methode in heel Nederland wordt ingevoerd en gelegaliseerd. Het is dan aan ERaNed om de methode te onderhouden en de kwalificatie eisen daarvoor te handhaven. ERaNed kan dan ook meteen de certificerende instantie worden.

Rattenschutters.nl beperkt zich dan tot het geven van de cursussen die moeten voldoen aan de eisen van ERaNed. Zij wordt een van de opleiders, die zorgen voor nieuwe aanwas van professionele rattenschutters.

De Branchevereniging

Hoewel dit boekje is geschreven vanuit de invalshoek van Ratslag en Rattenschutters.nl is ERaNed steeds in beeld geweest. De vereniging staat los van de community van Rattenschutters.nl en heeft een eigen (kleiner) ledenbestand. Niettemin vormen de ERaNed-leden de harde kern van Rattenschutters.nl.

Het is belangrijk dat ERaNed nu de leiding neemt en als branchevereniging de koers voor de Ratslagmethode gaat bepalen. Zij moet de methode verheffen tot de ERaNed-methode, zoals in de vorige paragraaf is beschreven. Hiermee krijgt ERaNed de slagkracht, die het nodig heeft om de methode breed te implementeren en ervoor te zorgen dat het beroep van de professionele rattenschutter verder wordt gelegaliseerd.

Tenslotte

Voor mij als ontwikkelaar van de Ratslagmethode, de community van Rattenschutters.nl en medeoprichter van ERaNed is het tijd om los te laten. Dit jubileumboekje markeert dat moment en staat stil bij wat er in de afgelopen vijf jaar is bereikt.

Ik dank alle mensen, die zich bij mij en mijn ideeën hebben aangesloten en die nu de drijvende kracht vormen achter ERaNed. Ik schenk de methode aan de vereniging en vertrouw erop dat zij haar verder zullen ontwikkelen en uiteindelijk verheffen tot de norm voor alle professionele rattenschutters in Nederland.

Mijn laatste (grote) inspanning was de uitgave van de 4e druk van het “Handboek voor rattenschutters” dat ook op 15 februari 2025 is uitgekomen. Verder is het aan ERaNed.

Houten, 15 februari 2025

ing. J.J. Kruis

De ontwikkeling van de Ratslagmethode begon in 2018 met de introductie van een innovatieve richtkijker (ATN X-Sight) van het Amerikaanse ATN. Deze was voorzien van een Laser Range Finder (LRF) en een ballistische calculator. Hiermee werd het mogelijk om (met een persluchtbuks) doelen op korte afstand nauwkeurig te treffen.

Ik heb deze functionaliteit in gebruik genomen voor het afschieten van ratten in en om gebouwen en publiceerde hierover op Ratslag.nl. Deze website is in oktober 2019 gelanceerd. In de loop van de tijd werd de aanpak bekend als de “Ratslagmethode”.

Er was veel belangstelling voor mijn methode van rattenschieten. Nieuwsmedia (kranten en TV) besteden er aandacht aan en dat was goede reclame voor mijn bedrijf. Het inspireerde mensen, die rattenschutter wilden worden. Zij vroegen om hulp en informatie en dat leidde uiteindelijk tot een cursus voor rattenschutters.

In samenwerking met Rattenbestrijding Fennema (Henk Fennema) is in 2021 de website RATTENSCHUTTERS.NL gelanceerd. Daarop werd de cursus “Vakbekwaamheid & Schietvaardigheid voor Rattenschutters” (VSvR) aangeboden. Deze is intussen 23 keer gegeven en heeft ruim 200 aspirant rattenschutters gekwalificeerd in de Ratslagmethode. In 2025 zijn nieuwe cursussen ingepland, omdat de belangstelling onverminderd groot is en de markt voor professionele rattenschutters groeit.

De Ratslagmethode bestaat nu vijf jaar en is uitgegroeid tot een alternatieve methode voor rattenbeheersing. Het is effectiever, selectiever en diervriendelijker dan alle andere methoden en het maakt Rodenticiden (rattengif) overbodig. Het is de norm voor het veilig, ecologisch en verantwoord beheersen van rattenpopulaties met een persluchtbuks.

Zo'n norm verdient een stevige en democratische beheersorganisatie en daarom wordt het tijd om de Ratslagmethode over te dragen aan de branchevereniging “Ecologische Rattenbestrijders Nederland” ERaNed. Dit jubileumboekje legt uit waarom we dit doen.